

บทความวิจัย (Research Article)

การพัฒนาหลักสูตรถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน ด้วยกระบวนการโค้ช
THE CURRICULUM DEVELOPMENT OF THE THAM LUANG
KHUN NAM NANG NON CAVE BY COACHING PROCESS

Received: April 26, 2020

Revised: May 21, 2020

Accepted: May 27, 2020

จักรกฤษณ์ จันทะคุณ^{1*} สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัต² และอมรรัตน์ วัฒนาธ³
Jakkrit Jantakoon^{1*} Suphornthip Thanaphatchottiwat² and Amornrat Wattanathorn³

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร

³มหาวิทยาลัยพะเยา

^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok 65000, Thailand

³University of Phayao, Phayao 56000, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: jkkrit04@gmail.com

บทคัดย่อ

ปฏิบัติการกู้ภัยถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอนที่โด่งดังไปทั่วโลกในปี 2561 ที่ผ่านมาจะไม่เพียงตำนาน จะมีชีวิตและเล่าขานต่อผ่านหลักสูตรสู่นักเรียน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร ถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน ด้วยกระบวนการโค้ช 2) ศึกษาความตระหนักและมุมมองของครูภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมสร้าง หลักสูตร ด้วยกระบวนการโค้ช กลุ่มเป้าหมายเป็นครูโรงเรียนบ้านจ้อง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดอบรมครูพัฒนาหลักสูตรด้วยกระบวนการโค้ช ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1. หลักสูตรถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน ของโรงเรียนบ้านจ้องที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรบูรณาการ บรรจุเป็น หลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วย 6 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ถ้ำหลวงน่ารู้ 2) ถ้ำหลวงการกู้ภัยที่โลกต้องจำ 3) วีรบุรุษถ้ำหลวง 4) สติและความเมตตา นำพาพ้นภัยพิบัติ 5) การเอาชีวิตรอดจากภัยติดถ้ำ และภัยธรรมชาติอื่น และ 6) รู้คุณค่า รู้รักษาถ้ำหลวง ผลการตรวจสอบคุณภาพจาก การสนทนากลุ่ม พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี เมื่อนำไปทดลองนำร่องมีการปรับกิจกรรม เวลาเรียน และสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง

2. ครูตระหนักเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดเรื่องราวการกู้ภัยถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน ผ่านหลักสูตรสู่นักเรียนมีพลังบวก และมีกรอบความคิดเติบโตที่จะร่วมมือร่วมพลังพัฒนาหลักสูตรถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน เพื่อนักเรียน โรงเรียน และชุมชน

คำสำคัญ: หลักสูตร ถ้ำหลวง - ขุนน้ำนางนอน กระบวนการโค้ช

Abstract

Tham Luang Khun Nam Nang Non Cave Rescue Operation was well-known around the world in 2018. Nowadays, it will not be only a legend but it will be alive and to be told again to students by this developed curriculum. The objective aims to 1) develop and evaluate the Tham Luang Khun Nam Nang Non curriculum by coaching process and 2) study teachers' awareness and their perspective after participating into the curriculum proposing activities by coaching process. The target group was teachers at Ban Jong School, Mae Sai District, Chiang Rai Province. Research instruments were lesson plan for training teachers by using coaching process; protocols for focus group discussion of experts, semi-structured interview. Data were analyzed by content analysis. The results can be summarized as follows:

1. The Tham Luang Khun Nam Nang Non of Ban Jong School was developed as an integrated curriculum and it was planned as learner development activities for grade 5 students. The curriculum was divided into 6 units; 1) interesting Tham Luang, 2) Tham Luang rescue operation, 3) heroes of Tham Luang, 4) mindfulness and compassion for disaster survival, 5) survival from cave trapping and others natural disaster, and 6) realize the value and preservation of Tham Luang. The curriculum was verified its quality with the concurrence of the experts by focus group discussion for assessing suitability. It revealed the quality of the curriculum at good level. Then, activities, timing, and materials were revised before implementation.

2. Teachers showed their awareness on being story tellers of Tham Luang Khun Nam Nang Non Cave Rescue Operation to their students through the curriculum, they have the power of positive thinking and growth mindset toward giving hands for proposing the Tham Luang Khun Nam Nang Non curriculum for their student school and community.

Keywords: Curriculum, Tham Luang Khun Nam Nang Non Cave, Coaching Process

บทนำ

เหตุการณ์ปฏิบัติการกู้ภัยทีมฟุตบอลหมูป่าอะคาเดมี 13 คน ออกจากถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน จังหวัดเชียงราย ในช่วงกลางปี 2561 ที่ผ่านมาเป็นความร่วมมือผู้เชี่ยวชาญด้านการกู้ภัย การดำน้ำ การขุดเจาะ นักภูมิศาสตร์ นักปีนเขา ตำรวจ ทหาร เอกชนจากทุกภาคส่วน ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงเป็นการบูรณาการวิทยาการหลายศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ นับเป็นปฏิบัติการกู้ภัยระดับโลกที่เป็นข่าวโด่งดัง บทเรียนดังกล่าวสะท้อนให้สังคมตระหนักถึงความอันตรายจากภัยธรรมชาติได้ชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะความตื่นตัวในการเอาชีวิตรอดเมื่อเผชิญภัยธรรมชาติ (Boonyanuwat, 2018) และการมีจิตอาสาช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ถึงแม้ประเทศไทยจะมีบทเรียนจาก

การได้รับผลกระทบภัยภัยธรรมชาติมาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังไม่ได้นำบทเรียนสู่การแก้ปัญหาด้วยการลดความเสี่ยงเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ โดยเฉพาะการสร้างการเรียนรู้ที่ควรปลูกฝังให้กับเด็กตั้งแต่เยาว์วัยเพราะเด็กจะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีความตระหนักในอนาคต ซึ่งการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่บูรณาการเข้าสู่การเรียนการสอนในหลักสูตรของโรงเรียนจะนำไปสู่ความยั่งยืน (Jantakoon, 2015; Miller & Rivera, 2016)

ต่อกรณีข้างต้น นักการศึกษาได้เสนอให้นำบทเรียนดังกล่าวมาสู่การเรียนรู้ของนักเรียน เช่น Jitradab (2018) กล่าวว่า เหตุการณ์ครั้งนี้เป็นเหตุการณ์สำคัญที่เด็กไทยควรจะได้เรียนรู้มากที่สุด หลักสูตรการเรียนการสอนภัยพิบัติควรมุ่งเน้นทักษะชีวิต ให้เกิดสมรรถนะไม่เน้นเนื้อหา ควรออกแบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่เวลากระชับเรียนเนื้อหาช่วงเช้า ภาคบ่ายปฏิบัติการ ตั้งใจที่ว่าเจาะชีวิตรอดอย่างไร นอกจากนี้ Anunthavorasakul (2018) เสนอว่า โรงเรียนต้องจัดให้มีการศึกษาเพื่อพร้อมรับมือภัยพิบัติและภัยอันตรายที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกรณีศึกษาจากชุมชนได้ร่วมเก็บข้อมูล สืบสวนข้อมูล วิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ในชุมชนและในชีวิตจริงของผู้เรียนตามช่วงวัย เน้นทักษะชีวิต ทักษะการเอาตัวรอด การตัดสินใจอย่างรอบคอบ การแก้ปัญหาพร้อมกัน ทั้งนี้ควรให้หน่วยงานภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วม

“การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเริ่มต้นที่โรงเรียน” (Disaster Risk Reduction Begin at School) เป็นสโลแกนรณรงค์การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่องค์การสหประชาชาติตั้งขึ้นในปี 2006 แสดงถึงการให้ความสำคัญกับโรงเรียนที่ต้องมีบทบาทในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ โดยเฉพาะโรงเรียนในพื้นที่เสี่ยงภัยเพราะนอกจากช่วยลดความสูญเสีย ความเสียหายต่อชีวิตนักเรียน และทรัพย์สินของโรงเรียนโดยตรงแล้ว ยังเป็นการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติในระยะยาวให้กับชุมชน และสังคม โรงเรียนควรเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้จากนักเรียนสู่ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งจะเป็แนวทางสู่การแก้ปัญหาภัยพิบัติที่ยั่งยืน (Jantakoon, 2015; Consortium for Disaster Education, 2011) ดังนั้น ครู คือ บุคคลสำคัญที่ควรตระหนักและมีบทบาทในการสร้างการเรียนรู้เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติให้กับนักเรียน (Chondekar, 2019) ที่ผ่านมามีงานวิจัยที่พัฒนาครูเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติน้อยมาก ที่พบ เช่น Seyle et al. (2013) ได้วิจัยพัฒนาโปรแกรมพัฒนาทักษะด้านจิตสังกลดความเครียดของครูเพื่อช่วยแก้ปัญหาความเครียดให้กับนักเรียนหลังเกิดแผ่นดินไหว งานวิจัยของ Emily et al. (2015) ได้วิจัยพัฒนาครูโดยการฝึกอบรมครูแกนนำโรงเรียนประจำในมณฑลชิงไห่ ประเทศจีนให้มีทักษะการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติแผ่นดินไหว และพาวิทยุหิมะเพื่อช่วยเหลือนักเรียนหอดัก งานวิจัยของ Jantakoon (2020) ที่วิจัยพัฒนาครูสร้างหลักสูตรภัยพิบัติท้องถิ่นแผ่นดินไหวสำหรับโรงเรียนในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดเชียงราย ด้วยการจัดการความรู้ ซึ่งเกิดความสำเร็จกับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการแต่ยังไม่ได้ขยายวงกว้าง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาครูในพื้นที่เสี่ยงภัยให้สามารถพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภัยพิบัติให้เป็นรูปธรรม และขยายผลสู่วงกว้างมากขึ้น

การโค้ชเป็นกระบวนการที่ได้รับความนิยมนำมาใช้พัฒนาครูเพราะช่วยเสริมพลังครูให้พัฒนาศักยภาพไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ การโค้ชเป็นการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพในสถานการณ์จริงไม่ใช่วิธีช่วยแก้ปัญหา แต่เป็นวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้และปฏิบัติงานใช้เวลาแก่ครูและเพื่อนครู ในการไตร่ตรองสะท้อนคิด สนทนาพูดคุยเกี่ยวกับการศึกษา การฝึกและการพัฒนาการใช้ความคิดเกี่ยวกับการสอนของตัวเอง และการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน Joyce and Showers (as cited in Lowriendee, 2013, p. 305)

จากบทเรียนการกู้ภัยถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอนที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่ และแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาหลักสูตรถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน ด้วยกระบวนการโค้ชเพื่อให้ครูร่วมมือร่วมพลังสร้างหลักสูตรสำหรับถ่ายทอดเรื่องราวการกู้ภัยถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน ที่ทรงคุณค่าสู่นุชนคนรุ่นหลังผ่านหลักสูตร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน ด้วยกระบวนการโค้ช
2. เพื่อศึกษาความตระหนัก และมุมมองของครูภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาหลักสูตร ด้วยกระบวนการโค้ช

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

ครูโรงเรียนบ้านจ้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 3 จำนวน 20 คน คัดเลือกโดยใช้เกณฑ์ คือ ผู้บริหาร และครูมีความสนใจร่วมโครงการ รวมทั้งเป็นโรงเรียนที่มีพื้นที่ตั้งอยู่ใกล้ถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน ซึ่งมีความสะดวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมอบรมครูพัฒนาหลักสูตรถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน ด้วยกระบวนการโค้ช ทั้งนี้เป็นการโค้ชทีม (Team Coaching) เป็นเวลา 12 ชั่วโมง
2. ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มสำหรับประเมินคุณภาพของหลักสูตร
3. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) เพื่อศึกษาความตระหนัก และมุมมองของครูภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาหลักสูตร ด้วยกระบวนการโค้ช

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะเอาชีวิตรอดจากภัยพิบัติธรรมชาติ: กรณีศึกษา ถ้ำหลวง จังหวัดเชียงราย ด้วยกระบวนการโค้ช” ซึ่งดำเนินการด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) บทความนี้นำเสนอขั้นตอนที่ 2 ของการวิจัย คือ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การโค้ชครูพัฒนาหลักสูตร ด้วยการโค้ชทีม (Team Coaching) ที่ประยุกต์ใช้แนวคิดของ Jarusomboon (2018, pp. 160-161) ที่พัฒนามาจากการจัดกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา และแนวคิด Karen Capello ประกอบด้วย 3 ช่วง (Open, Facilitate Learning และ Closed) แต่ละช่วงแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน โดยช่วง Open ประกอบด้วย ขั้นตอน Connect และ Contract ช่วง Facilitate Learning ประกอบด้วย ขั้นตอน Content และ Coach Team และช่วง Closed ประกอบด้วย ขั้นตอน Commit และ Conclude ดังตาราง 1 ทั้งนี้ ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นโค้ชนำกระบวนการ โดยใช้เวลา 2 วัน

ตาราง 1 กระบวนการโค้ชเพื่อสร้างหลักสูตรถ้าหลวง ชุมน้ำนางนอน

ช่วง	ขั้นตอน	กิจกรรม
Open	Connect	<p>เป็นการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ด้วยกิจกรรม ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กิจกรรมเจริญสติ ภาวนาในรูปแบบต่างๆ เช่น การเจริญสติอยู่กับลมหายใจ การเจริญสติโดยใช้แสงสว่าง (แนวของ ดร.อาจง ชุมสาย ณ อยุธยา) การเจริญสติโดยการเคลื่อนไหว (แนวของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ) ทั้งนี้เพื่อให้ครูสงบพร้อมที่จะเรียนรู้ รวมถึงเชื่อมโยงสู่การเอาชีวิตรอดจากการตีตัวของทีมฟุตบอลหญิงป่าอะคาเดมีด้วยการใช้สติ เพื่อให้ครูเห็นแนวทางการเจริญสติแบบต่างๆ สุนักเรียน 2. กิจกรรมต้นไม้แห่งความคาดหวัง เป็นการสำรวจความคาดหวังของครูก่อนร่วมกิจกรรมสร้างหลักสูตร 3. กิจกรรมเตรียมความพร้อมฐานกายเพื่อกระตุ้นให้ร่างกายตื่นตัวพร้อมเรียนรู้ เช่น ปรบมือ เกมปล้ำรำปลาทุ เกมเป่ายางฉุบสปีชีส์
	Contract	<p>เป็นการสร้างพันธะสัญญา ข้อตกลงร่วมกันในการเรียนรู้เพื่อให้การจัดกิจกรรมเกิดประสิทธิภาพ โดยให้ครูมีส่วนร่วมสร้างข้อตกลงร่วมกันอย่างน้อย 3 ข้อ เช่น การตรงต่อเวลา การมีส่วนร่วมแบบ 100% การเปิดใจยอมรับฟังผู้อื่น ลงในกระดาษ ฟลิปชาร์ต แล้วร่วมทบทวน</p>
Facilitate Learning	Content	<p>เป็นการสร้างการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กิจกรรมเวทีเสวนา “บทเรียนจากการกักยัดถ้าหลวง” จากวีรบุรุษถ้าหลวง ผู้ร่วมปฏิบัติการกักยัดถ้าหลวง ได้แก่ Mr. Vernon Unsworth นักสำรวจถ้าชาวอังกฤษ นายไพฑูรย์ นาคแท้ ผู้อำนวยการศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 15 เชียงราย นายกวี ประสมพล หัวหน้าอุทยานแห่งชาติ ถ้าหลวง ชุมน้ำนางนอน และนายฉัตรพล สิงห์เถื่อน ผู้จัดการมูลนิธิกระเจาเงาเชียงราย เพื่อให้ครูสัมผัสอารมณ์ ความรู้สึกจากผู้มีประสบการณ์ตรง เป็นการสร้างความตระหนัก พลังบวก ต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรถ้าหลวง ชุมน้ำนางนอนด้วยใจที่เปิดรวมถึงเป็นการรวบรวมสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตรกักยัด 2. กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจสร้างหลักสูตรถ้าหลวงจากโรงเรียนต้นแบบเป็นกิจกรรมฟังเรื่องเล่าเราพลัง (Storytelling) “รอยทางความสำเร็จการพัฒนาหลักสูตรกักยัดที่ท้องถิ่นแผ่นดินไหว” จาก 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนแม่ลาววิทยาคม โรงเรียนชุมชนบ้านสันจำปา เพื่อกระตุ้นครูให้เกิดความสนใจ มีความกล้า มีความมั่นใจ เกิดแรงบันดาลใจ หรือเป็นการสร้างกรอบความคิดเติบโต (Growth Mindset) รวมถึงได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรกักยัดพิชิตที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี 3. กิจกรรมเกมแม่น้ำพิชเพื่อให้ครูเกิดพลังในการทำงานเป็นทีมที่ต้องมีการวางแผน สื่อสารที่ชัดเจน ยอมรับฟัง ผู้นำ ผู้ตาม ไว้วางใจกัน มีน้ำใจช่วยเหลือ อดทน เสียสละ ก้าวข้ามอุปสรรคไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ทั้งนี้มีการแจกการ์ด Thought for Today เพื่อสร้างพลังบวกให้กับครูภายหลังการเล่น

ช่วง	ขั้นตอน	กิจกรรม
		4. กิจกรรม “จากหลักสูตรภัยพิบัติสู่การพัฒนาหลักสูตรถ้ำหลวง” เป็นการให้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรจากประสบการณ์ของผู้วิจัย และกรณีตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ครูเห็นแนวทางสำหรับเลือกให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน
	Coach Team	เป็นการสนทนาเป็นทีม (Team Conversation) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน ด้วยกิจกรรม “ร่วมมือ รวมพลังพัฒนาหลักสูตรถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน” ทั้งนี้ มุ่งเน้นใช้คำถามกระตุ้นการคิดเพื่อให้ครูหาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรไปสู่เป้าหมาย คือ ได้หลักสูตรหลวง ขุนน้ำนางนอน ที่เป็นนวัตกรรมของโรงเรียน โดยประยุกต์ใช้รูปแบบ GROW Model (G = Goal เป็นการค้นหาเป้าหมาย ภาพความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร; R = Reality เป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบัน ต้นทุน ความพร้อม อุปสรรค และการก้าวข้ามในการพัฒนาหลักสูตร; O = Option เป็นการค้นหาทางเลือก โอกาส วิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาหลักสูตร; W = Way Forward เป็นการวางแผน รับผิดชอบที่จะลงมือทำพัฒนาหลักสูตรให้บรรลุตามเป้าหมาย) ซึ่งผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นโค้ชกระตุ้นครูสร้างหลักสูตรตามขั้นตอนของ GROW Model จนครูได้แนวทางที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนตนเอง
Closed	Commit	เป็นการสร้างกำลังใจในการลงมือทำ ทำให้รู้รับผิดชอบ รู้สึกเป็นเจ้าของ มุ่งมั่น ในการลงมือทำตามแนวทางที่เลือก โดยให้ครูร่วมกันเขียน SMART GOAL รวมถึงวางแผนปฏิทินการทำงานร่วมกัน
	Conclude	เป็นการสะท้อนการเรียนรู้ สรุปการเรียนรู้ร่วมกัน และเสริมพลังเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางบวก โดยให้ครูพูดสิ่งที่ได้เรียนรู้ และเลือก 2 สิ่งนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ จากนั้นให้ชมคลิป Kindness Boomerang “One Day”

ทั้งนี้ ได้ใช้กิจกรรมซบถกระตุ้นฐานกายภาคบ่ายของวันที่ 1 เพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีมที่ต้องมีความไว้วางใจกัน กิจกรรมเมล็ดถั่วดินใต้ของภาคเช้าวันที่ 2 เพื่อสร้างสติ และเน้นคุณค่าของการพยายาม คุณค่าของกระบวนการเรียนรู้ระหว่างทำงานมากกว่าเป้าหมายปลายทาง หรือเป็นการสร้างกรอบความคิดเติบโต และกิจกรรมตุ๊กตาล้มลุกเพื่อกระตุ้นฐานกาย และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

ภายหลังกระบวนการโค้ชกลุ่ม ผู้วิจัย ผู้บริหาร คณะครูโรงเรียนบ้านจ้องร่วมวางแผน การพัฒนาหลักสูตรถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน ต่อเนื่องโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

ระยะที่ 2 นิเทศ ติดตามการพัฒนาหลักสูตรถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน ครั้งที่ 1 โดยให้ผู้บริหาร และครูนำเสนอโครงร่างหลักสูตร ผู้วิจัยทำหน้าที่โค้ชด้วยคำถามตามกรอบ GROW Model รวมถึงมีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อปรับปรุงแก้ไข

ระยะที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน โดยการสนทนากลุ่ม ด้วยประเด็นคำถาม ทั้งนี้มีผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ครูผู้มีประสบการณ์ตรงจากโรงเรียนต้นแบบหลักสูตรภัยพิบัติแผ่นดินไหว หัวหน้าอุทยานแห่งชาติถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน ผู้อำนวยการศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้จัดการมูลนิธิกระจกเงาเชียงราย และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมสร้างพื้นที่ปลอดภัยในโรงเรียนจากองค์การแพลนอินเตอร์เนชั่นแนล

เป็นผู้ร่วมสนทนากลุ่ม รวมจำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา และมีผู้ช่วยนักวิจัย และตัวแทนครูเป็นผู้บันทึกข้อมูล ผู้วิจัยให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มหาฉันทนามติ (Consensus) เพื่อสรุปผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร จากนั้นให้โรงเรียนนำข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรสำหรับเตรียมทดลองนำร่องหลักสูตร (Pilot Study)

ระยะที่ 4 นิเทศ ติดตามการทดลองนำร่องหลักสูตร โดยผู้วิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน ครูผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโรงเรียนต้นแบบหลักสูตรภัยพิบัติแผ่นดินไหว ร่วมสังเกตการณ์การจัดกิจกรรมของหลักสูตร จากนั้นประชุมสะท้อนการทดลองนำร่อง ผู้วิจัยทำหน้าที่โค้ชด้วยคำถามตามกรอบ GROW Model และให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้จริง จากนั้นผู้วิจัยสัมภาษณ์ครูด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาความตระหนัก และมุมมองของครูภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรด้วยกระบวนการโค้ช

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์คุณภาพของหลักสูตรถ้าหลวง ขุนน้ำนางนอน และความตระหนัก มุมมองของครูภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรด้วยกระบวนการโค้ชของครู โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างหลักสูตรถ้าหลวง ขุนน้ำนางนอน ของโรงเรียนบ้านจ้อง จังหวัดเชียงราย ของโรงเรียนบ้านจ้อง ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย สารการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และแนวทางการวัดและประเมินผล หลักสูตรประกอบด้วย 6 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ถ้าหลวงน่ารู้ 2) ถ้าหลวงการกู้ภัยที่โลกต้องจำ 3) วีรบุรุษถ้าหลวง 4) สติและความเมตตา นำพาพ้นภัยพิบัติ 5) การเอาชีวิตรอดจากภัยพิบัติ และภัยธรรมชาติอื่น และ 6) รู้คุณค่า รู้รักษาถ้าหลวง หลักสูตรดังกล่าวมีลักษณะเป็นหลักสูตรบูรณาการ เป็นหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ใช้จัดการเรียนการสอนในช่วงโมดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในบทความนี้ ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอแนะองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตร (ทั้งนี้ องค์ประกอบที่ครบถ้วนจะนำเสนอไว้ในรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์) ดังนี้

1.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มุ่งให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงแบบองค์รวม (Holistic) โดยด้านความรู้ กำหนดให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประวัติ ภูมิศาสตร์ถ้าหลวง ขุนน้ำนางนอน วิทยาการที่นำมาใช้ในการกู้ภัยถ้าหลวง ด้านทักษะกระบวนการ กำหนดให้นักเรียนมีทักษะในการเอาชีวิตรอดจากภัยพิบัติ และภัยธรรมชาติอื่นในชุมชน ทั้งนี้ เน้นให้นักเรียนฝึกสติ สมาธิเพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทีมหมูป่าอะคาเดมีใช้เอาชีวิตรอดออกจากถ้ำ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กำหนดให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการทำความดี มีความเมตตา จิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่น รวมถึงตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และส่งเสริมการท่องเที่ยวถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน

1.2 สารการเรียนรู้ของหลักสูตร หรือเนื้อหาของหลักสูตรมีลักษณะบูรณาการข้ามวิชา (Interdisciplinary Integration) แบ่งเป็น 6 หน่วยการเรียนรู้ ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงหน่วยการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรถ้าหลวง ขุนน้ำนางนอน

ที่	หน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
1	ถ้าหลวงน่ารู้	1. ประวัติ ตำนานถ้าหลวง 2. ภูมิศาสตร์ถ้าหลวง	6
2	ถ้าหลวงการกู้ภัยที่โลกต้องจำ	1. ลำดับเหตุการณ์ค้นหาและช่วยเหลือทีมหมูป่าอะคาเดมีออกจากถ้าหลวง 2. บทเรียนจากปฏิบัติการค้นหาและกู้ภัยถ้าหลวง 3. ภาพอนาคตของถ้าหลวง ขุนน้ำนางนอน	8
3	วีรบุรุษถ้าหลวง	1. ประวัติและผลงานวีรบุรุษถ้าหลวง 2. สดุดีวีรบุรุษถ้าหลวง 3. แร้งบันดาลใจจากวีรบุรุษถ้าหลวง	4
4	สติและความเมตตา นำพาพ้นภัยพิบัติ	1. สติเครื่องมือเอาชีวิตรอดของทีมหมูป่าอะคาเดมี จากถ้าหลวง 2. การเจริญสติภาวนาแบบต่างๆ 3. จิตอาสา นำพาให้พ้นภัย	4
5	การเอาชีวิตรอดจากภัยติดถ้ำ และภัยธรรมชาติอื่น	1. ภูมิปัญญา ลางบอกเหตุ เตือนภัยจากธรรมชาติในชุมชน 2. การประเมินความเสี่ยงจากภัยพิบัติธรรมชาติ 3. การเอาชีวิตรอดจากภัยติดถ้ำ 4. การเอาชีวิตรอดจากภัยพิบัติธรรมชาติในชุมชน (แผ่นดินไหว น้ำท่วม หมอกควัน โรคระบาด)	8
6	รู้คุณค่า อนุรักษ์ถ้าหลวง	1. การส่งเสริมการท่องเที่ยวถ้าหลวง 2. การสร้างอาชีพ รายได้จากการท่องเที่ยวถ้าหลวง 3. การอนุรักษ์ สืบสานคุณค่าถ้าหลวง	10

1.3 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.3.1 แนวทางการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ถ้าหลวงน่ารู้ เนื้อหาประวัติ ตำนานถ้าหลวง ได้แก่ ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เส้นเวลา (Timeline) การเรียนรู้ผ่านสื่อสารคดี หรือคลิปวิดีโอ การใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน การระดมสมอง และการการอภิปราย เป็นต้น ส่วนเนื้อหาภูมิศาสตร์ถ้าหลวงอาจใช้กระบวนการทางภูมิศาสตร์ สืบค้นข้อมูลภูมิศาสตร์จากการสังเกต สำรวจพื้นที่จริงร่วมกับการใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ และการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์ถ้าหลวง ขุนน้ำนางนอน

1.3.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ถ้าหลวงการกู้ภัยที่โลกต้องจำ ได้แก่ ใช้การเรียนรู้ผ่านสื่อสารคดี ภาพยนตร์ หรือคลิปวิดีโอ การใช้เส้นเวลา การแสดงละคร การฟังเรื่องเล่าจากผู้มีประสบการณ์ตรงจากการติดถ้ำหรือกู้ภัย การถอดบทเรียน และการอภิปราย เป็นต้น ทั้งนี้ ควรกระตุ้นให้เกิดความตระหนักเห็นคุณค่า ความดีของเรื่องราวปฏิบัติการกู้ภัยถ้าหลวง

1.3.3 แนวทางการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วีรบุรุษกล้าหลวง ได้แก่ การเรียนรู้จากตัวแบบ การเรียนรู้ผ่านสื่อสารคดี ภาพยนตร์ หรือคลิปวิดีโอ การแสดงบทบาทสมมติ การใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน การถอดบทเรียน การฟังเรื่องเล่าจากผู้มีประสบการณ์ตรง การอภิปราย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งนี้ ควรเชื่อมโยงให้นักเรียนยกย่อง ซาบซึ้ง และเกิดแรงบันดาลใจในการเป็นคนเก่งและคนดีมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์

1.3.4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สติและความเมตตา นำพาพ้นภัยพิบัติ ได้แก่ การใช้คลิปวิดีโอที่เกี่ยวกับการใช้สติ ฝึกสมาธิในการเอาชีวิตรอดจากการติดถ้ำของทีมหมูป่าอะคาเดมีจากถ้ำหลวง แล้วเชื่อมโยงให้เห็นความสำคัญ จากนั้นให้ฝึกปฏิบัติเจริญสติในรูปแบบต่างๆ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความเมตตา จิตอาสาควรใช้กรณีตัวอย่างจิตอาสาที่ช่วยกู้ภัยถ้ำหลวง แล้วให้นักเรียนเชื่อมโยงสู่การมีส่วนร่วมในการมีจิตอาสาเมื่อเกิดภัยพิบัติ ซึ่งควรเริ่มจากชิ้นงาน ภาระงานอย่างง่าย

1.3.5 แนวทางการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การเอาชีวิตรอดจากภัยติดถ้ำ และภัยธรรมชาติอื่น ได้แก่ การสืบเสาะหาความรู้ภูมิปัญญา ลางบอกเหตุเตือนภัยธรรมชาติในชุมชนจากสื่อ การสัมภาษณ์ ปรากฏข่าวบ้าน การสาธิต การฝึกปฏิบัติเอาชีวิตรอดจากภัยติดถ้ำ และภัยธรรมชาติอื่น การใช้สถานการณ์จำลองกรณีตัวอย่าง กระบวนการเรียนรู้ขนาดคน การเล่นเกม และกิจกรรมเป็นฐาน โดยหน่วยนี้ควรเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะฝึกปฏิบัติจริง และมีส่วนร่วมอย่างสนุกสนาน

1.3.6 แนวทางการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 รู้คุณค่า รู้รักษาถ้ำหลวง ได้แก่ การเรียนรู้แบบโครงงาน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานการเรียนรู้เชิงสังคม การทำงานเชิงอาสาสมัคร การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นต้น ทั้งนี้ มุ่งให้นักเรียนเกิดชิ้นงาน ภาระงานที่เป็นโครงงานส่งเสริมการท่องเที่ยว อนุรักษ์ถ้ำหลวง สร้างรายได้ เกิดอาชีพจากการท่องเที่ยวถ้ำหลวง ชุนน้ำนางนอน แล้วขยายผลสู่ชุมชน

1.3.7 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรเน้นการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมที่มีการฝึกทักษะเอาชีวิตรอด หรือทักษะเฉพาะด้านควรมีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญมาช่วยจัดกิจกรรม

1.4 แนวทางการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1.4.1 ควรเลือกสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่มุ่งให้เกิดกับนักเรียน ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ รวมถึงกิจกรรมการเรียนรู้ และช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม เช่น หากต้องการกระตุ้นสร้างความตระหนักควรใช้สื่อคลิปวิดีโอสั้นที่มีเนื้อหากระชับใจ หากต้องการให้ได้ความรู้เชิงลึกควรใช้สารคดี หนังสือ เอกสารวิชาการ หรือเว็บไซต์ที่เชื่อถือได้

1.4.2 สื่อเทคโนโลยีประเภทคลิปวิดีโอ สารคดี ภาพยนตร์ หนังสือ และการ์ตูนแอนิเมชันเกี่ยวกับถ้ำหลวง ชุนน้ำนางนอนจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ กระตุ้นความตระหนักได้ดีกว่าการใช้สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ ทั้งนี้ ควรเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อหา และช่วงเวลาที่ใช้ ตัวอย่างเช่น สารคดีถ้ำหลวง “สูญ-หา-เจอ-รอด-พ้น” ของไทยพีบีเอส สารคดี Discovery “ภารกิจกู้ภัยถ้ำหลวงช่วย 13 ชีวิตทีมหมูป่า (Operation Thai Cave Rescue)” ของ Discovery Channel สหรัฐอเมริกา และภาพยนตร์เรื่อง The Cave นางนอน เป็นต้น

1.4.3 แหล่งเรียนรู้สำหรับใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน บุคคลต้นเรื่องที่มีประสบการณ์ตรงในการปฏิบัติการกู้ภัยถ้ำหลวง หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งอยู่ใกล้ถ้ำหลวง และ โรงเรียนบ้านจ้องที่สามารถช่วยถ่ายทอดประสบการณ์ จัดกิจกรรมให้ความรู้กับนักเรียนได้ เช่น Mr. Vernon Unsworth นักสำรวจถ้ำชาวอังกฤษ นายกวี ประสมพล หัวหน้าอุทยานแห่งชาติถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน และนายกมล คุณงามความดี เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยโรงเรียนแม่สายประสิทธิศาสตร์ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นต้น

1.5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินการเรียนรู้ของหลักสูตรถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอนควรเน้นการประเมินตามสภาพจริง การประเมินภาคปฏิบัติ เช่น แบบทดสอบภาคปฏิบัติ (แบบทดสอบภาคปฏิบัติการประเมินความเสี่ยง แบบทดสอบภาคปฏิบัติการปฐมพยาบาลเบื้องต้น แบบทดสอบภาคปฏิบัติการอพยพแผ่นดินไหว) แบบตรวจสอบรายการ มาตรฐานประมาณค่า เกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubric) สำหรับประเมินชิ้นงาน/ผลงาน การทดสอบ การตรวจใบงาน การซักถาม การสัมภาษณ์ ทั้งนี้ เน้นการประเมินระหว่างเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยผลการเรียนรู้ที่เป็นทักษะ เช่น ทักษะการเอาชีวิตรอดจากภัยธรรมชาติ ควรมีการประเมินอย่างน้อย 2 ครั้ง เพื่อให้นักเรียนเกิดความชำนาญ ปฏิบัติได้จริง และให้มีการประเมินหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจหลังเรียน ร่วมกับการประเมินชิ้นงาน ภาระงานสำคัญ การประเมินควรให้มีส่วนร่วมของครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมร่วมประเมิน การตัดสินผลการเรียนให้ตัดสินเป็นผ่าน และไม่ผ่าน ตามแนวทางการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน ของโรงเรียนบ้านจ้อง จังหวัดเชียงราย จากการสนทนากลุ่มแล้วหาฉันทามติ (Consensus) พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี หลักสูตรมีจุดเด่น คือ มีสาระการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์สอดคล้องกับชีวิตจริงของนักเรียนในชุมชน มีความน่าสนใจ ทันสมัยเหมาะต่อการเตรียมเยาวชนของชุมชนให้มีความพร้อมรับมือภัยพิบัติ ช่วยถ่ายทอดเรื่องราวการกู้ภัยอันทรงคุณค่า และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน รวมถึงมีประเด็นในการปรับปรุง ได้แก่ 1) ปรับปรุงชื่อหลักสูตรให้กระชับ ง่ายต่อการเรียกเป็น หลักสูตรถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน 2) ปรับสาระการเรียนรู้เพื่อการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ ที่แทรกอยู่ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 แยกออกมาให้เป็นหน่วยการเรียนรู้ใหม่ และตั้งชื่อหน่วยเป็น สติและความเมตตา นำพาพ้นภัยพิบัติ ทั้งนี้ เพราะสติ และความเมตตา เป็นสาระการเรียนรู้สำคัญที่ควรปลูกฝัง 3) เพิ่มสาระการเรียนรู้ ภูมิปัญญา ลางบอกเหตุ เตือนภัยจากธรรมชาติในชุมชน และการประเมินความเสี่ยงจากภัยพิบัติธรรมชาติ ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เพราะเป็นเนื้อหา และทักษะสำคัญที่จำเป็น และต้องเรียนก่อนเนื้อหาอื่นเกี่ยวกับการเอาชีวิตรอดจากภัยพิบัติ

3. ผลการทดลองนําร่องหลักสูตร พบว่า มีการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริงในประเด็นต่อไปนี้ 1) ปรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสม น่าสนใจ เช่น หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ถ้ำหลวงนำรู้ กิจกรรมควรเน้นให้นักเรียนรู้ภูมิศาสตร์ (Geo-Literacy) ถ้ำหลวงด้วยกระบวนการทางภูมิศาสตร์ที่ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์อย่างง่าย หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ถ้ำหลวง การกู้ภัยที่โลกต้องจำ เนื้อหาลำดับเหตุการณ์ค้นหาและช่วยเหลือทีมหมูป่าอะคาเดมีออกจากถ้ำหลวงควรให้ลงพื้นที่เขียนเส้นเวลาจากแหล่งข้อมูลในอุทยานแห่งชาติถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน 2) ปรับใบงานให้มุ่งใช้คำถามที่เน้นการคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์มากขึ้น ให้เพิ่มแบบบันทึกการเรียนรู้ และแบบประเมินหลังเข้าร่วมกิจกรรม (AAR) เพื่อให้นักเรียนได้เขียนสะท้อนการเรียนรู้ ให้เลือกคลิปวิดีโอที่กระชับ เพิ่มแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล

จากหน่วยงานภาคีเครือข่ายมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ปรับเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมโดยเพิ่มเวลาในสาระการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ และลดเวลาในสาระการเรียนรู้ภาคทฤษฎี

4. ผลการศึกษาความตระหนัก และมุมมองของครูภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมสร้างหลักสูตรด้วยกระบวนการโค้ช พบว่า ครูตระหนักเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการทำให้เรื่องราวการกุ้ยถั่วหลวง ชุนน้ำนางนอนที่โด่งดังในระดับโลกเมื่อปี 2561 ที่ผ่านไม่จบลงเป็นเพียงตำนาน ด้วยถ่ายทอดเรื่องราวอันทรงคุณค่าสู่อนุชนรุ่นหลังผ่านหลักสูตรสู่นักเรียน และครูเปิดใจ มีกำลังใจ มีพลังบวก และมีกรอบความคิดเติบโต (Growth Mindset) เกิดความมั่นใจที่จะร่วมมือร่วมพลังกันพัฒนาหลักสูตรถั่วหลวง ชุนน้ำนางนอนขึ้นเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนในชุมชน และเกิดนวัตกรรมด้านหลักสูตรของโรงเรียน ซึ่งเป็นการพัฒนาวิชาชีพครู และพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาการตลอดจนสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน ดังข้อความที่สะท้อนว่า

“...ดีใจที่เลือกโรงเรียนเราเข้าร่วม ถึงแม้จะไม่มีเด็กที่นี่ติดถั่ว เราก็อยากมีส่วนร่วม...เป็นเรื่องที่ดีมากที่จะให้เด็ก ๆ ในชุมชนบอกเล่าเรื่องราวดีๆ สืบต่อไป...”

(ครูคนที่ 2, สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2563)

“...เห็นด้วยที่หลักสูตรถั่วหลวงจะช่วยให้เหตุการณ์ก๊วยถั่วหลวงที่โด่งดังของโลกถูกเล่าต่อ ไม่จบลง...โรงเรียนเราอยู่ใกล้ถั่วหลวงที่สุดก็ควรที่ต้องช่วยกันสร้างหลักสูตรถั่วหลวง...”

(ครูคนที่ 9, สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2563)

“...ใจเปิดขึ้น ไม่มองว่ายุ่งยากเพราะเห็นแนวทางที่ชัด และเหมือนมีเพื่อนร่วมทางเดิน...จากที่อบรมมา และได้ลงมือทำหลักสูตรก็มั่นใจขึ้น ภาพเริ่มชัดขึ้น กล้ามากขึ้น...”

(ครูคนที่ 10, สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2563)

“...เป็นการทำงานแบบค่อยเป็นค่อยไป มีตัวอย่าง แนวทาง คำแนะนำที่สร้างพลังบวกทำให้มองเห็นความสำเร็จข้างหน้า ออกนำไปใช้กับนักเรียนจริงๆ...”

(ครูคนที่ 16 สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2563)

“...ช่วยให้ครูมีความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรเพิ่มขึ้นเป็นการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งสามารถนำไปใช้ทำผลงานวิทยฐานะของครูได้...หากพวกเราทำกันจริงจังก็คิดว่าน่าจะได้นวัตกรรมเป็นผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนในอนาคตได้...”

(ผู้บริหาร, สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2563)

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรถั่วหลวง ชุนน้ำนางนอน ที่ตรวจสอบคุณภาพโดยการสนทนากลุ่ม พบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรยึดตามหลักการพัฒนาสูตรท้องถิ่นที่ใช้ปรัชญาการศึกษาสำหรับท้องถิ่น (Rural Philosophy for Education) ที่มองว่าธรรมชาติ คือ ถิ่นที่อยู่และแหล่งที่มาของคนในท้องถิ่นทุกคน ดังนั้น จึงถือว่าเป็นความรับผิดชอบของทุกคนที่ต้องช่วยกันรักษามรดกของธรรมชาติที่อยู่รอบๆ

ตัวและให้ใช้ได้ยาวนานที่สุดเท่าที่จะทำได้ (Thongtheaw, 2002, p.11) โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน หรือ วินิจฉัยความต้องการจำเป็นก่อนที่จะกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ Taba (1962) และ Uttharanun (1989) จุดเด่นอีกประการ คือ การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระหรือประสบการณ์ของ หลักสูตรมีความเหมาะสม ถูกต้อง โดยผู้วิจัย ผู้บริหาร คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยกันพิจารณา ตัดสินใจ ทั้งนี้ ได้ยึดตามหลักการของนักวิชาการที่เนื้อหาต้องมีความสำคัญจำเป็น สอดคล้องกับชีวิต มีประโยชน์นำไปใช้ได้จริง น่าสนใจ ทันสมัย ต่อเนื่อง มีการบูรณาการ สอดคล้องกับความต้องการของครู และผู้เรียน (Uttharanun, 1989; Chuerattanapong, 1996; Taba, 1962, Posner, 1992) รวมถึงการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรได้ใช้วิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของหลักสูตรที่เป็นหลักสูตรท้องถิ่น หรือรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรแบบรากหญ้า (Grass-roots Approach) ที่ใช้การสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Buason, 2009) ซึ่งมีการปรับปรุงแก้ไขทั้งเอกสารหลักสูตร และ เอกสารประกอบหลักสูตรจนมีความเหมาะสมถูกต้อง กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้านถวายของ Wattanathorn (2004) ที่ให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์ ความรู้เศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นที่จำเป็นต่อผู้เรียน จากนั้นนำมาจัดและเรียบเรียงเนื้อหา แล้วตรวจสอบเนื้อหาโดยชาวบ้าน นอกจากนี้ประเด็นที่น่าสนใจ คือ การพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ใช้กระบวนการโค้ชที่เป็นการโค้ชทีมในช่วงแรก ซึ่งผู้วิจัยได้ ใช้คำถามกระตุ้นคิด ให้กับผู้บริหาร ทีมวิชาการ และคณะครูตาม GROW Model ในช่วงสร้างการเรียนรู้ (Content) รวมถึงใช้ในช่วงนิเทศ ติดตาม จุดเด่น คือ มีกิจกรรมที่เน้นสร้างความตระหนักให้ครูเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมสืบสาน เรื่องราวการกุศลถ้าหลวงที่โด่งดังไม่ให้เป็นแค่ตำนาน มีกิจกรรมที่เน้นสร้างพลังการทำงานเป็นทีม สร้างกรอบความคิด เต็มโตให้ครูมองเห็นความสำเร็จร่วมกัน จึงทำให้ครูทำงานแบบร่วมมือรวมพลังจนได้หลักสูตรถ้าหลวง ขุนน้ำนางนอนที่มีคุณภาพ

2. จากผลการวิจัย พบว่า ครูตระหนักเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดเรื่องราวการกุศล ถ้าหลวง ขุนน้ำนางนอนผ่านหลักสูตรสู่นักเรียน ทั้งนี้ เนื่องมาจากกิจกรรมพัฒนาครูสร้างหลักสูตรถ้าหลวง ขุนน้ำนางนอน ด้วยกระบวนการโค้ชช่วยให้ครูเห็นคุณค่า เกิดพลังในการร่วมมือรวมพลังสร้างหลักสูตรถ้าหลวง ขุนน้ำนางนอน เพื่อนักเรียน ชุมชน และได้นวัตกรรมของโรงเรียน สอดคล้องหลักการโค้ชที่เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างโค้ชกับผู้รับการโค้ชในการกระตุ้นความคิด ผ่านกระบวนการที่สร้างสรรค์ ช่วยจุดประกายให้ผู้ได้รับการโค้ชตั้งศักยภาพภายในตนเอง ออกมาใช้ได้มากที่สุด เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และมีความสุข (International Coach Federation as cited in English et al., 2019, p. 5; Rhengrasamee, 2017, p. 27) กระบวนการโค้ชเริ่มจากการสร้างชุดความคิด (Mindset) ของครูให้เกิดกรอบความคิดเติบโต (Growth Mindset) ด้วยกิจกรรมฝึกสติเพื่อเตรียมความพร้อมหัวใจเปิดรับการเรียนรู้ แล้วเชื่อมโยงสู่เหตุการณ์ที่หมูป่าอะเคเดมีใช้สติในการเอาชีวิตรอดจากการติดถ้ำ จากนั้นให้ครูฟังเรื่องเล่าจากวีรบุรุษ ถ้าหลวง เช่น Mr. Vernon Unsworth นักสำรวจถ้าชาวอังกฤษ เพื่อให้ครูได้สัมผัสบุคคลและเรื่องราวจริงก่อน จากนั้นตามด้วยกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาหลักสูตรถ้าหลวงพิบัติ จากการฟังเรื่องเล่าเร้าพลังของโรงเรียนต้นแบบ รวมถึงเรื่องเล่าความสำเร็จของการวิจัยพัฒนาหลักสูตรถ้าหลวงพิบัติ และพัฒนาครูสร้างหลักสูตรถ้าหลวงพิบัติของผู้วิจัยที่ผ่านมา กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานในการโค้ชที่ต้องอยู่กับปัจจุบัน (Be There) สร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่ปลอดภัย (Serve) เป็นการเดินทางร่วมกันของโค้ชและผู้รับการโค้ช (Journey) ที่น่าสนใจ คือ การประยุกต์ใช้การโค้ช

ทิมโมเดล 6C ที่นำเสนอโดย Jarusombut (2018, pp. 160-161) ร่วมกับ GROW Model ในกิจกรรมที่ 4 ร่วมมือรวมพลังสร้างหลักสูตรถ้าหลวง ขุนน้ำนางนอน ซึ่งเป็นการใช้คำถามกระตุ้นที่เริ่มจาก 1) ถามเพื่อค้นหาเป้าหมาย ภาพความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร (Goal) จากนั้นให้ความรู้ แนวทาง ตัวอย่างการพัฒนาหลักสูตรรายปีปกติ 2) ถามเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบัน ต้นทุน ความพร้อม อุปสรรค และการก้ำกั่มในการพัฒนาหลักสูตร (Reality) ในขั้นนี้ผู้วิจัยใช้เวลามากเพื่อค้นหาต้นทุนที่ดีของครู ความกลัว ความเชื่อ รวมถึงมีการเปลี่ยนความเชื่อที่จำกัดความสามารถ มีการสร้างกรอบความคิดเติบโตแรกๆ ที่ให้เห็นคุณค่าของการพยายาม กระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาหลักสูตรมากกว่าการได้รูปเล่มหลักสูตร 3) ถามเพื่อค้นหาทางเลือก วิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาหลักสูตร (Option) โดยให้ผู้บริหาร และครูเลือกรูปแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน และ 4) ถามเพื่อการวางแผนรับผิดชอบที่จะลงมือทำพัฒนาหลักสูตรให้บรรลุตามเป้าหมาย (Way Forward) โดยให้ผู้บริหาร และครูวางแผนกำหนดปฏิทินทำงานสร้างหลักสูตรร่วมกัน การโค้ชครูสร้างหลักสูตรที่กระตุ้นคิด และกระตุ้นการทำงานร่วมกัน แบบลงลึกทีละขั้นตอนตาม GROW Model แล้วเพิ่มการสร้างกรอบความคิดเติบโตแล้วเกิดประสิทธิผลที่ดีขึ้น สอดคล้องกับที่ Rienzo et al. (2015) ที่กล่าวว่า นักเรียนที่ได้เรียนกับครูที่ได้รับการพัฒนาทักษะการเสริมสร้างกรอบความคิดเติบโตมีผลการเรียนดีกว่านักเรียน ที่เรียนกับครูที่ไม่ได้รับการพัฒนาทักษะการเสริมสร้างกรอบความคิดเติบโต งานวิจัยของ Patphol (2015) ที่ได้ใช้การโค้ชโดยผู้เชี่ยวชาญไปพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งผลการวิจัย พบว่า กระบวนการโค้ชโดยผู้เชี่ยวชาญสามารถช่วยพัฒนาครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Elizabeth (2018) ที่พบว่า ภายหลังจากครูเข้าร่วมโปรแกรมการโค้ชการจัดการเรียนรู้และจัดการชั้นเรียนมีผลกระทบในด้านบวก ครูมีทักษะการสอนดีขึ้น ซึ่งส่งผลด้านบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ครูมีความตระหนัก และมีกรอบความคิดเติบโตในการพัฒนาหลักสูตรถ้าหลวง ขุนน้ำนางนอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนในพื้นที่ใกล้ถ้าหลวง ขุนน้ำนางนอน หรือโรงเรียนในพื้นที่เสี่ยงภัยติดถ้ำหรือภัยธรรมชาติอื่นสามารถนำหลักสูตรไปประยุกต์ใช้ได้ ทั้งนี้ อาจปรับสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบท หรือจุดเน้นของโรงเรียน
2. สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรถ้าหลวง ขุนน้ำนางนอน อาจแยกออกมาเป็นหลักสูตรเสริมในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมได้หลายวิชา หลายชั้นเรียนจะทำให้ไม่แน่นไป เช่น อาจแยกหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สติและความเมตตาंनाพาพันภัยพิบัติ หน่วยการเรียนรู้ ที่ 5 การเอาชีวิตรอดจากภัยติดถ้ำ และภัยธรรมชาติอื่น และหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 รู้คุณค่า รู้รักษา ถ้ำหลวง เป็นรายวิชาใหม่ เป็นต้น

References

- Anunthavorasakul, A. (2018). Disaster survival curriculum to help children for emergencies. Retrieved August 5, 2018, from <https://news.thaipbs.or.th/content/273324> [in Thai]
- Boonyanuwat, R. (2018). Lesson learned from Tham Luang cave rescue. Retrieved August 9, 2018, from https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_1534402 [in Thai]
- Buason, R., (2009). *Research and educational innovation development*. Bangkok: L. T. Place Printing. [in Thai]
- Chan, Emily Y. Y., Ling, Kelvin W. K., Mark, Carman K. M., & Liu, Sida. (2015). Train-the-trainer approach for improving school teachers' disaster risk literacy. Retrieved March 4, 2020, from <http://www.hub.ccouc.cuhk.edu.hk/disaster-publications>
- Chondekar, N. R. (2018). Role of teachers in disaster management. *International Journal of Science and Research (IJSR)*, 8(8), 2294-2296.
- Chuerattanapong, J. (1996). *Curriculum development: Principle and practices*. Bangkok: Aline Place Publishing. [in Thai]
- Consortium for Disaster Education Indonesia. (2011). *A Framework of School-Based Disaster Preparedness*. Retrieved December 10, 2014, from http://www.preventionweb.net/.../26013_26008aframeworkofschool
- Elizabeth, F. (2018). The Impact of Coaching on Teacher Practice and Student Achievement. *Learning Professional*, 39(4), 16-19.
- English, S., Sabatine, M. J., & Brownell, P. (2019). *Professional Coaching: Principle and practice*. New York: Springer Publishing Company.
- lamsamang, J. (2013). The development of peer cognitive coaching model to enhance coaching competency and instructional competency enhancing analytical thinking skills of commercial college teachers. *Silpakom Educational Research Journal*, 5(4), 134-150. [in Thai]
- Jantakoon, J. (2015). Disaster education: Learning approach to disaster preparedness activities (part 1). *Journal of Education Naresuan University*, 17(4), 188-201. [in Thai]
- Jantakoon, J. (2020). *Development of local earthquake disaster curriculum for schools in the area risk of earthquake through knowledge management* (Research report). Bangkok: Thailand Science Research and Innovation. [in Thai]
- Jarusombut, T. (2018). *Coaching and facilitation for success and fulfillment*. Bangkok: Print City. [in Thai]

- Jitradab, S. (2018). Moopa team lesson learned: Adapting curriculum to enhance life skill. Retrieved October 15, 2018, from <https://www.mcot.net/view/5b46dbdde3f8e4f601861301> [in Thai]
- Lowriendee, W. (2013). *Science of teaching supervision and coaching: Professional development: theory, strategy to practice* (12th ed). Nakhom Prathom: Faculty of Education, Silapakorn University. [in Thai]
- Miller, S. D., & Rivera, D. J. (2016). *Comparative emergency management: Examining global and regional responses to disasters*. New York: CRC Press.
- Posner, G. J. (1992). *Analyzing the curriculum*. New York: McGraw-Hill.
- Patphol, M. (2015). Enhancing the potential of learning management model for Thailand teachers in border patrol police school. *Veridian E-Journal*, 8(1), 435–449. [in Thai]
- Rhengrasamee, R. (2017). *Coaching equation*. Bangkok: Grande Point. [in Thai]
- Rienzo, C., Rolfe, H., & Wilkinson, D. (2015). *Changing Mindsets: Evaluation report and executive summary*. London: National Institute of Economic and Social Research.
- Seyle, C. D., Widyatmoko, S.C., & Silver, C. R. (2013). Coping with natural disasters in Yogyakarta, Indonesia: A study of elementary school teachers. *School Psychology International*, 34(4), 387–404.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development theory and practice*. New York: Harcourt, Brace and Word.
- Thongtheaw, S. (2002). Principle and guideline for school-based curriculum development: A case study of 7 science subject in primary education level. Bangkok: Faculty of Education, Chulalongkorn University. [in Thai]
- Uttharanun, S. (1989). *Basic and curriculum development principle*. Bangkok: Center Publication. [in Thai]
- Wattanathorn, A. (2004). *Community-based collaborative research in the process of curriculum development: A case study of curriculum in economics at the elementary educational level, Bann Thawai, Chiang Mai Province* (Doctoral dissertation). Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]